

Met Lifelines tegen corona

Wie treft het coronavirus het meest en waarom? Sinds het begin van de coronacrisis worden de data van Lifelines, een grootschalig Noordelijk cohortonderzoek, ook gebruikt voor onderzoek naar COVID-19. Dankzij crowdfunding kan er extra onderzoek worden uitgevoerd. Hoogleraar [Marike Boezen](#) breekt graag een lans voor de databank.

BERT PLATZER ANP / KEES VAN DER VEEN

ONDERZOEK

WWW.LIFELINES.NL/CORONA-ONDERZOEK
WWW.RUGSTEUNT.NL/CORONA

Toen vorig jaar maart in het tijdsbestek van een paar weken duidelijk werd dat de wereld in een ongeloofwaardig Hollywoodscenario was beland ten gevolge van een nieuw virus, werd binnen de RUG, het UMCG en Lifelines niet alleen snel gedacht, maar ook snel geschakeld. In no time werd de eerste vragenlijst voor het 'Lifelines Corona-onderzoek' uitgestuurd. 'In april zijn we toe aan de 21ste vragenlijst', zegt Marike Boezen aan de telefoon. En wat haar betreft is dat nog lang niet de laatste.

Lifelines

Boezen is hoogleraar Genetische epidemiologie van chronische luchtwegaandoeningen en lid van de projectstuurgroep Lifelines Corona-onderzoek. Als onderzoeker maakte ze ook vóór de coronacrisis al veel gebruik van de rijke databank van Lifelines, waarin sinds 2006 de gezondheid van 167.000 mensen in Noord-Nederland gedurende dertig jaar wordt gevolgd. De missie? Aan de hand van data over leefstijl en -omstandigheden, medische gegevens en biomaterialen onderzoeken hoe mensen gezond ouder kunnen worden.

'Ik onderzoek de rol van erfelijkheid bij het ontstaan van COPD en astma,' zegt Boezen. 'Maar ik kijk ook naar omgevingsfactoren die een rol spelen bij het ontstaan ervan, bijvoorbeeld of mensen een baan hebben waarbij ze veel ongezonde stoffen inademen. Omdat Lifelines een langlopend onderzoek is, kun je heel goed mensen volgen die aanvankelijk gezond waren, maar later ziek werden.'

COPD

Vanaf mei stortte Boezen zich, in het kader van het Lifelines Corona-onderzoek, op de

vraag of mensen met COPD inderdaad gevoeliger zijn voor het krijgen van COVID-19 en of omgevingsfactoren daar misschien een rol in spelen. Tijdens de eerste golf werden mensen met luchtwegaandoeningen immers tot voorzichtigheid gemaand omdat ze een grotere kans zouden lopen om het coronavirus op te lopen en een ernstiger ziekteverloop zouden hebben.

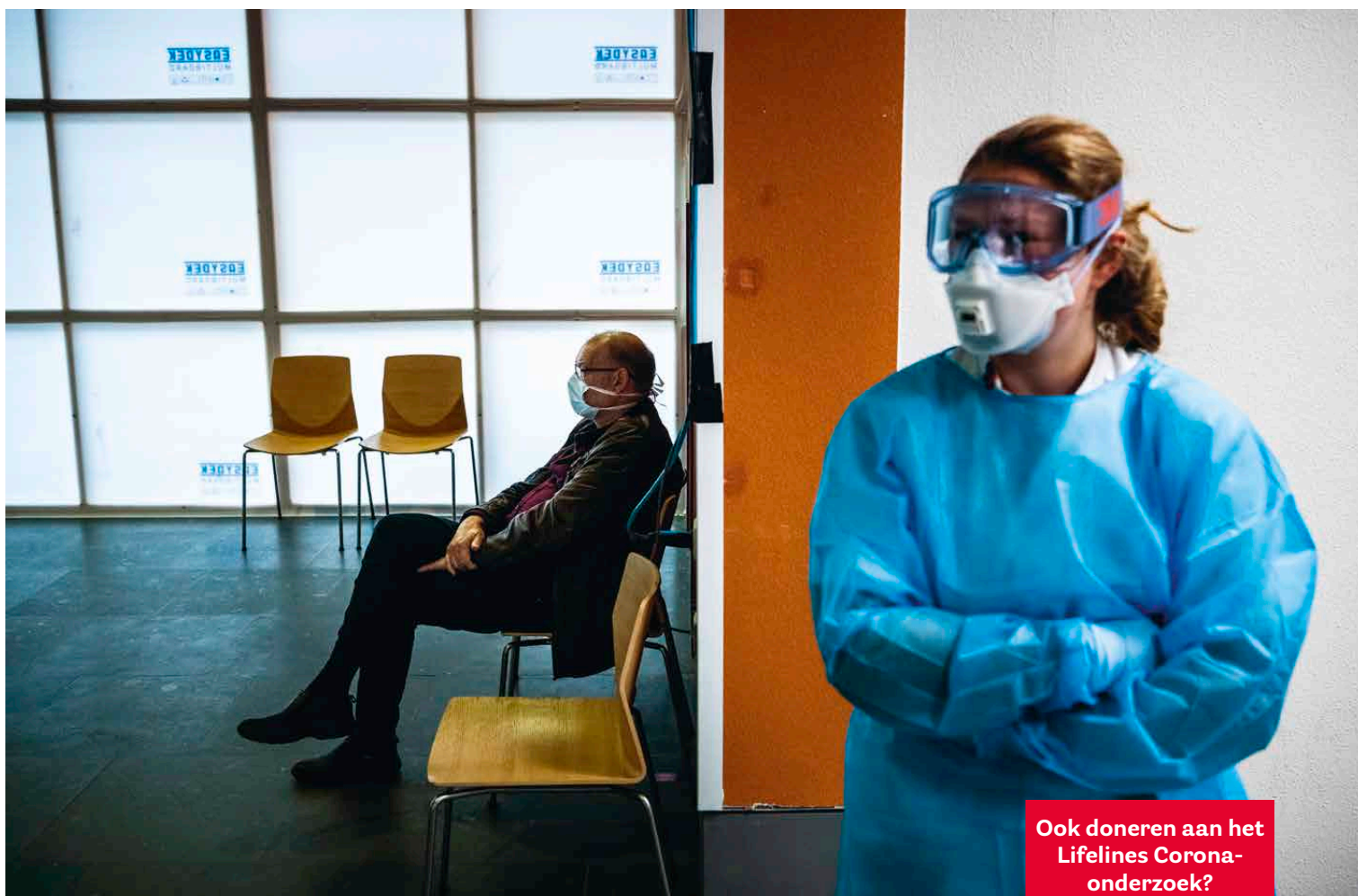
Marike Boezen (1966) studeerde bewegingswetenschappen aan de RUG en epidemiologie aan de VU. In 1998 promoveerde ze aan de RUG. Ze werkte als universitair docent en universitair hoofddocent aan de RUG en het UMCG, en als onderzoeker bij het Channing Lab van de Harvard Medical School in Boston. In 2008 werd Boezen hoogleraar Genetische epidemiologie van chronische luchtwegaandoeningen aan de RUG. Sinds 2015 is ze hoofd van de afdeling Epidemiologie van het UMCG.

Uit de eerste analyses van de data die Boezen tijdens de eerste golf verzamelde, bleek dat echter niet. Wel zat er nog een voor de noorderlingen mooi, maar voor de onderzoekers lastig addertje onder het gras: in Noord-Nederland kregen in de eerste golf – gelukkig – weinig mensen COVID-19. Boezen: 'Nu Noord-Nederland inmiddels relatief bijna net zo veel COVID-19-gevallen heeft als de rest van Nederland, kunnen we beter verbanden zien, omdat de aantallen groter zijn. We zijn nog bezig met de nieuwe analyses.'

Hartverwarmende respons

Dankzij crowdfunding en andere fondsenwerving kan er extra onderzoek worden gedaan. De teller staat inmiddels op zo'n 125.000 euro, waarvan een belangrijk deel via crowdfunding is binnengekomen. Het project wordt breed gedragen in met name het Noorden. Er is steun van veel noorderlingen en van de gemeentes Groningen en Assen, Menzis, de provincie Groningen, UEF en NDC Media Groep. Daarnaast zorgen RUG, UMCG, Hanze Hogeschool en NWO voor extra financiering.

De vragenlijsten die Lifelines voor het corona-onderzoek om de twee tot vier weken uitstuurt, zijn hét middel om data van deelnemers te vergaren. Je zou het ook een vorm van, immateriële, crowdfunding kunnen noemen, zeker gezien de respons, die Boezen 'hartverwarmend' noemt. 'Aanvankelijk stuurden we de vragenlijsten naar het hele Lifelines-bestand. Maar er zijn mensen die nooit reageren, dus nu sturen we de vragenlijsten voor het corona-onderzoek aan alle mensen die minimaal twee keer hebben gereageerd, ruim 65.000 mensen. Het imposante is dat op elke vragenlijst minimaal 30.000 mensen antwoorden. Er zijn men-

sen bij die elke vragenlijst invullen. Dus we hebben een hele goede respons en een hele trouwe groep deelnemers.'

CoronaMelder

De kracht van het Lifelines Corona-onderzoek zit voor Boezen ook in de snelheid waarmee deelnemers over actuele thema's kunnen worden uitgevraagd. 'Over CoronaMelder, de app van de overheid die mensen meldt wanneer ze in contact zijn geweest met iemand die is besmet, hebben we heel acuut vragen ingevoegd om te kijken hoe mensen daar tegenover stonden en of ze wel begrepen hoe de app werkt. Toen bleek dat sommige mensen dachten dat de app via een gps-tracker werkt. Dat is helemaal niet zo, maar je kunt je voorstellen dat mensen zich dan zorgen maken over hun data en privacy, omdat ze denken dat ze worden gevolgd. Dat werkt niet positief op de bereidheid om die app te gebruiken. Onze boodschap was toen dat er in de communicatie rond die app nog wel het een en ander moest gebeuren. En dat is ook gebeurd.'

Wie wil weten wat voor data het Lifelines Corona-onderzoek zoal verzamelt, kan terecht op de site www.coronabarmeter.nl, die mede dankzij crowdfunding kon worden gerealiseerd. 'Het is nog maar een fractie

van wat we verzamelen,' zegt Boezen als de interviewer bekend dat het hem duizelt van de hoeveelheid informatie.

Goede moed

Behalve met haar onderzoek was Boezen in de eerste lockdown ook druk met het online organiseren van haar werk. 'We zitten op het UMCG-terrein, maar we hebben geen patiëntenzorg, dus we werken vooral thuis. Mijn afdeling heeft hard gewerkt om het onderzoek en onderwijs vanuit huis zo optimaal en professioneel mogelijk online te kunnen doen. Werken vanuit huis gaat goed en het is heel comfortabel om thuis een kantoor te hebben, maar er zijn dagen dat ik mijn huis en tuin niet uit kom.'

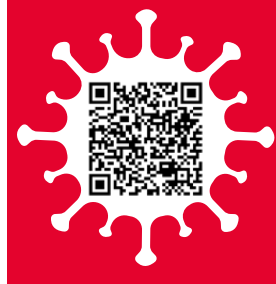
Hoewel ze wat sleet ziet komen op de naleving van de coronamaatregelen, put ze goede moed uit de resultaten van het Lifelines Corona-onderzoek. 'Mensen worden moe van de maatregelen. Maar ik vind niet dat heel Nederland nu uit elkaar valt, want uit het onderzoek blijkt dat het gros van de mensen nog steeds heel erg bereid is om de maatregelen te volgen en er samen uit te komen.'

Gezinsleden niet besmet

Boezen ziet nog genoeg mogelijkheden om op basis van de Lifelines-infrastructuur ver-

Ook doneren aan het Lifelines Corona-onderzoek?

Ga naar www.rugsteunt.nl/corona

der onderzoek naar COVID-19 te doen. 'We zijn ook geïnteresseerd in hoe het straks gaat als mensen gevaccineerd zijn: hoe zijn mensen dan beschermd? We willen ook graag binnen families kijken hoe het nou precies zit met de overdracht van het virus. Het is bekend dat sommige besmette mensen hun gezinsleden niet besmetten. Dan is de vraag of ze echt niet besmet zijn of alleen maar geen symptomen hebben. Zijn ze misschien wel in contact geweest met het virus, maar weten ze gewoon niet dat ze besmet zijn geweest? Daarover is nog weinig bekend. We zijn dus nog steeds bezig met de fondsenwerving, want we willen graag door met het Lifelines Corona-onderzoek.'